

מבחן עריכה

טור

הלכות כיבוד אב ואם

רמ (א) מצות עשה שיכבד אדם אביו ואמו ויירא מפניהם וצריך ליזהר מאד בכבודם ובמוראם שהוקש כבודם לכבוד המקום דכתיב כבד את אביך ואת אמך וכתיב כבד את ה' מהונך ובמוראם כתיב איש אמו ואביו תיראו ובמורא מקום נאמר את ה' אלהיך תירא ואמרו חכמים ג' שותפין יש באדם הקב"ה ואביו ואמו בזמן שאדם מכבד את אביו ואת אמו אומר הקב"ה מעלה אני עליהם כאילו דרתי ביניהם וכבדוני ובכבוד הקדים אב לאם דכתיב כבד את אביך ואת אמך ובמורא הקדים אם לאב דכתיב איש אמו ואביו תיראו [ב] ללמד ששניהם שוים בין לכיבוד בין למורא ואיזהו מורא ואיזהו כיבוד מורא לא עומד במקומו ולא יושב במקומו (ב) פי' [רש"י] מקום המיוחד לו לעמוד שם בסוד זקנים עם חבריו לעצה והרמ"ה כתב דה"ה במקום המיוחד לו להסב בביתו ולא סותר את דבריו ולא מכריע את דבריו ופירש"י אם היה חולק עם אחד בדבר הלכה (ג) לא יאמר נראין דברי פלוני (ד) [ג] והרמ"ה כתב זה אין צריך דהיינו סותר את דבריו אלא אפילו נראין לו דברי אביו אין לו לומר נראין דברי אבא שנראה כמכריע דברי אביו אלא אם יש לו תשובה להשיב על החולקין ישיב [ד] כתב הרמב"ם לא יקראנו בשמו לא בחייו ולא במותו אלא אומר אבא מרי היה שם אביו או שם רבו כשם אחרים (ה) משנה את שמם (ו) ויראה לי שאין ליזהר בכך אלא בשם שהוא פלאי שאין הכל דשין בו אבל השמות שקורין בו כל העם כגון אברהם יצחק ויעקב משה ואהרן וכיוצא בהם בכל לשון ובכל זמן (ז) קורא בהן לאחרים ואין בכך כלום ע"כ ותימה על מה שכתב שאפילו אחרים ששם אביו שאין לקרותם בשם ועד היכן מוראם אפילו היה לבוש בגדי חמודות ויושב בראש הקהל ובאו אביו ואמו וקרעו בגדיו והכוהו על ראשו וירקו בפניו לא יכלים אותם אלא ישתוק ויירא ממלך מלכי המלכים שצוהו בכך שאילו בשר ודם גזר עליו דבר שהוא **מכוער** **ס"א** מצער] יותר מזה לא היה לו **לפרנכם** **לפרנכם** בדבר ק"ו במלך מלכי המלכים הקב"ה

בית יוסף

רמ מצות עשה שיכבד אדם אביו ואמו ויירא מפניהם וצריך ליזהר מאד בכבודם ובמוראם שהוקש כבודם לכבוד המקום וכו' עד מעלה אני עליהם כאילו דרתי ביניהם וכבדוני. ברייתא בפרק קמא דקידושין (ל:): ומ"ש ובכיבוד הקדים אב לאם וכו'. שם תניא רבי אומר גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שהבן מכבד את אמו יותר מאביו מפני שמשדלתו בדברים לפיכך הקדים הכתוב כיבוד אב לכיבוד אם וגלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שהבן מתיירא מאביו יותר מאמו מפני שמלמדו תורה לפיכך הקדים הכתוב מורא אם למורא אב: ואיזהו מורא ואיזהו כיבוד מורא לא עומד במקומו ולא יושב במקומו ולא סותר את דבריו ולא מכריעו כיבוד מאכיל ומשקה מלביש ומכסה מכניס ומוציא. כך הוא לשון הברייתא בפרק קמא דקידושין (לא:): ורבינו נקיט לה פיסקי פיסקי ומפרש לה ואזיל. ופירש רש"י לא עומד במקומו במקום המיוחד לאביו לעמוד שם בסוד זקנים עם חבריו בעצה. ומדברי רבינו נראה שהוא סובר דרש"י פליג אהרמ"ה ושרי במקום המיוחד להסב בביתו. ולי נראה דלרש"י נמי אסור ולא איצטריכא ליה לרש"י לאשמועין דהיינו לא יושב במקומו דקתני בברייתא אלא דלא עומד במקומו הוא דאתא לפרושי דהא ודאי לא מיתסר ליה לעמוד מעומד במקום שאביו רגיל לישב בביתו דלית ביה זילותא כלל אבל במקום שדרך אביו לעמוד שם בסוד זקנים אם עומד שם אפילו מעומד הוי זילותא שנראה שמחשיב עצמו מכלל אנשי העצה ונמצא שהוא משהו עצמו לאביו. אי נמי דלא יעמוד נמי לא יושב הוא ומשום דקשה היינו לא יושב הוצרך לפרש דלא יעמוד במקומו היינו במקום המיוחד לישב שם בסוד זקנים ולא יושב במקומו ממילא משמע שהוא מקומו המיוחד לו לישב בביתו ולא זו אף זו קתני: וכתב רבינו ירוחם בשם הרמ"ה דמקום המיוחד לאביו להתפלל שם הוי בכלל לא עומד במקומו. [בדק הבית] כתוב בארחות חיים שאסור לישב בצדו בלא אמצעיים והביא ראייה לדבר [עד כאן]: ומ"ש רבינו שכתב הרמ"ה על פירוש רש"י דלא מכריע את דבריו זה אין צריך דהיינו סותר את דבריו. וי"ל דתרי גווני סותר את דבריו קתני חד שהוא לבדו סותר את דבריו וחד שהוא מכריע כדברי החולק עליו. ועוד יש לומר דמה שכתב רש"י לא יאמר נראים דברי פלוני על איזה מהם שיאמר שנראים דבריו נתכין שאפילו כשיאמר שנראים דברי אביו

נראה כמכריע את דבריו וכדברי הרמ"ה: כתב הרמב"ם בפרק ה' מהלכות ת"ת גבי רבו לא ישב במקומו ולא יכריע דבריו בפניו. משמע דשלא בפניו שרי ברבו וכל שכן באביו: כתב הרמב"ם לא יקראנו בשמו לא בחייו ולא במותו וכו'. בפרק ו' מהלכות ממרים כתב כן אלא דבשמות שקורין בו כל העם שהתיר לקרות בהם לאחרים כתב שם דהיינו דוקא שלא בפניו: ומ"ש לא יקראנו בשמו. ברייתא בפרק קמא דקידושין (שם): ומ"ש היה שם אביו או שם רבו כשם אחרים משנה את שמם. ותמה עליו רבינו: ועד היכן מוראם אפילו היה לבוש בגדי חמודות ויושב בראש הקהל וכו'. בפרק קמא דקידושין (שם) בעו מיניה מרב עולא עד היכן כיבוד אב ואם אמר להם צאו וראו מה עשה גוי אחד באשקלון וכו'. כי אתא רב דימי אמר פעם אחת היה לבוש סרקון זהב והיה יושב בין גדולי רומי ובאת אמו וקרעתו ממנו וטפחה לו על ראשו וירקה לו בפניו ולא הכלימה: ומ"ש אלא ישתוק ויירא מממ"ה שצוהו בכך וכו'. הם דברי הרמב"ם בפרק ו' מהלכות ממרים:

דרכי משה הקצר

חידושי הגהות

רמ א הרב"י התחיל בתמיהת הטור ולא סיים עליו היות גם בעיניו תמוהים דברי הרמב"ם וכמו שהערה בזה בפ"ה מהל' ת"ת ובפ"ו מהלכות ממרים ועיין ישוב נכון לדברי הרמב"ם בספר באר שבע ובמרכבת המשנה:

ב"ח

רמ א מצות עשה שיכבד אדם אביו ואמו ויירא מפניהם וצריך ליזהר מאד בכבודם ובמוראם שהוקש כבודם לכבוד המקום וכו'. ברייתא פרק קמא דקידושין. אמנם קשה דבירושלמי (דף י"א) אמר דלענין כבוד גדול כבוד האמור באביו ואמו יותר מכבוד הקדוש ברוך הוא וכמו שיתבאר בסמוך בד"ה הבן שצריך לחזר על הפתחים משום כבוד אביו. וי"ל דבתלמודא דידן לא קאמר אלא לענין עונש העובר ומזלזל בכבודם שעונשו מרובה כאילו זלזל ח"ו בכבוד המקום. וזהו שדקדק רבינו וכתב וצריך ליזהר מאד בכבודם ומוראם שהוקש וכו' כלומר שצריך ליזהר שלא יענש בעברו כאילו זלזל בכבוד המקום וזהו שהביא סמוך לזה ואמרו חכמים שלשה שותפין באדם וכו' כלומר שכשהוא נזהר בכבודם יש לו שכר גדול דמעלה עליו המקום כאילו כבדהו ובזמן שאדם מצערם כאילו צערהו ח"ו ואז נענש בעונש גדול. ותדע לך שלענין עונש קאמר שהרי בסוף ברייתא קתני נאמר מקלל אביו ואמו מות יומת ונאמר איש כי יקלל אלהיו השוה הכתוב ברכת אב ואם לברכת המקום והיינו ללמוד ששניהם שוים לעונש ולכן צריך ליזהר בכבודם ובמוראם ככבודו ומוראו. וכך יראה מדברי הרמב"ם ריש פרק ו' מהלכות ממרים. הארכתני בזה לפי שנראה מדברי הרמ"ה שלא פירש כן כמו שיתבאר בסמוך בס"ד בסעיף ט':

ב ומ"ש ובכבוד הקדים אב לאם דכתיב כבד את אביך וכו' ובמורא הקדים אם לאב דכתיב איש אמו וגו' ללמד ששניהם שוין בין לכבוד בין למורא. כך הם דברי הרמב"ם שם. ולא ביארו היאך הוא מלמדנו ששניהם שוים בין לכבוד בין למורא ודילמא בכבוד האב קודם ובמורא האם קודמת כדמשמע קרא. אמנם בסמ"ג מבואר זה שכתב וז"ל ובענין הכבוד הקדים האב לפי שלבו נוטה יותר לכבד אמו ובמורא הקדים האם לפי שלבו ירא יותר מגערת אביו ללמדך ששניהם שוין בין במורא בין בכבוד. ובשיטה זו הם דברי הרמב"ם ורבינו אלא שקיצרו במקום שהיה להם להאריך:

ג ומ"ש ואיזהו מורא וכו' פירוש מקום המיוחד לו לעמוד שם וכו'. זהו פירוש רש"י על לא עומד במקומו. כלומר שאין פירושו במקום שעמד אביו דרך מקרה שאם כן אסרתינהו לכולהו שבילי דשוקא אלא במקום המיוחד לעמידה קאמר ומפני שאין אדם מייחד מקום לעמידה הוצרך לבאר מקום המיוחד לאביו לעמוד שם בסוד זקנים עם חבריו לעצה. אבל לא ישב במקומו לא פירש כלום דפשיטא דבמקום המיוחד לאביו לישב בו קאמר ואם כן לדעת רש"י כל שהוא מכין מקום ומייחד לעצמו בין לעמידה בין לשיבה הן

עמידה וישיבה בסוד זקנים הן עמידה וישיבה לתפילה או לתורה או לשום ענין אסור לו (להן) [לבן] לעמוד או לישיב שם. אלא לפי שרש"י לא כתב כך בפירוש לזה בא הרמ"ה לבאר שהוא הדין במקום המיוחד לו להסב בביתו דעיקר קפידא במקום המיוחד לו הן עמידה הן ישיבה ואפילו מקום המיוחד לו להסב בביתו. ומכל שכן מקום המיוחד לו בבית הכנסת או בבית המדרש וכיוצא. ועיין בב"י:

ד ולא סותר את דבריו וכו'. ונראה ליישב פירוש רש"י דתרווייהו איצטריך משום דאיכא למימר דכשאביו חולק עם אחר בדבר הלכה אין זה נגד כבוד אביו כשאומר נראין דברי האחר כיון שאינו אומר לאביו אין נראין דבריו ואיכא למימר איפכא דבאומר נראין דברי האחר הוא כנגד כבוד אביו שמחשיבו גדול יותר מאביו אבל כשסותר דברי אביו בדבר הלכה כבר אמרו חכמים בכל אדם מתקנא חוץ מבנו ותלמידו והכל שמחין כשבניהם גדולים מהם קמ"ל דזה וזה אסור כיון שאומר כך בפני אביו:

ה כתב הרמב"ם לא יקראנו בשמו וכו'. ברייתא פרק קמא דקידושין ת"ר חכם משנה שם אביו ושם רבו וכו' ומפרש הרב דפירושו שאם היה שם אביו או שם רבו כשם אחרים משנה את שמם. דאילו להזכיר לאביו ולרבו בשמם אפיקורוס הוא כדאיתא פרק חלק ושעל דבר זה נענש גחזי שקרא לרבו בשמו ופשיטא דהוא הדין לאב. ותו מדקאמר משנה ולא קאמר לא יזכיר אביו ורבו בשמם אלמא דאחרים ששמם כשם רבם קאמר דמשנה שמם במקצת כדי שלא יראה כקורא לרבו בשמו. ומשום הכי מסתברא להרמב"ם דדוקא בשם שהוא פלאי הא לאו הכי אין נראה כלל כקורא לרבו בשמו. ורבינו שתמה עליו זהו מפני שחשב שפירש משנה שם אביו וכו' כפירוש רש"י. ועיין לקמן בסימן רמ"ב מבואר דלהרמב"ם נמי ליכא איסורא אלא כשמזכיר אחרים בשם רבו בפני רבו אבל שלא בפני רבו ליכא איסורא אלא די ש ליהרר בכך ומשום הכי לא הזכיר כאן הרמב"ם איסורא אלא שצריך לזהר: [קונטרס אחרון] כתב הרמב"ם לא יקראנו (בעצמו) [בשמו] וכו'. מהר"ך ז"ל (דרישה אות ד) האריך בכאן וכתב שרבינו היתה לו גירסא אחרת בדברי הרמב"ם. ולפע"ד נראה דלא דק ועיין בחיבורי סימן רמ"ב ס"ג לשם התבאר בס"ד ודלא כמ"ש לשם מהר"ך ז"ל (פרישה אות יב) [עד כאן]:

ו ועד היכן מוראם אפילו היה לבוש בגדי חמודות וכו' וקרעו בגדיו. יש לתמוה על מ"ש וקרעו בגדיו שזה הוא מכלל הכבוד. אבל הרמב"ם והסמ"ג דקדקו בזה עיין שם:

דרישה

סי' רמ [א] מצות עשה שיכבד אדם אביו ואמו **וירא** מפניהם וכו' ומ"מ אין ב"ד כופין על מצות כיבוד אב ואם דהו"ל מצות עשה שמתן שכרה בצדה דכתיב למען יאריכון ימיך דלכך נכתב מתן שכרה בצדה לומר שאם לא תקיימה אזי זה יהיה עונשך שלא **יהיה ירא** לך אריכות ימים רש"י **ולכך ילכך** אין ב"ד כופין עליה כדאיתא בגמרא בפרק **פלו** הבשר והביאו בס"ס זה ע"ש וזה דוקא קאי אכיבודם אבל אם אין לו מה יאכל ודאי דכפינן ליה כמ"ש בסמוך: **[ב]** ללמד ששניהן שוין בין לכיבוד בין למורא בפ"ק דקידושין תניא **רבי** אומר גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שהבן מכבד את אמו יותר מאביו מפני שמשדלתו בדברים לפיכך הקדים הפסוק כיבוד אב לכיבוד אב וגלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שהבן מתירא מאביו יותר מאמו מפני שמלמדו תורה לפיכך הקדים הכתוב מורא אב למורא אב עכ"ל ש"מ שבא הש"י להשוותם שיהא כיבוד אב שוה לכיבוד אב ומורא האב שוה למורא האב והיינו אם א"צ לכבד באותה שעה את האב אז צריך לכבד את האם בכל הכיבודים שחייב באביו אבל אם האב אומר **השקיני השקיני** מים ואמו אומרת ג"כ אביו קודם כדלקמן בסימן זה: **[ג]** והרמ"ה כתב זה א"צ דהיינו סותר את וכו' וצ"ע דבח"מ סימן קע"ו דף ס"ג כתב רבינו אפולוגת הרמב"ם והרא"ש **כו' וז"ל ואלמא אין באם אזיל חד מתרי שותפי לדינא בהדי חד אם מצי אידך למימר לא אדון עמך אלא על חלקך וכו' וז"ל ואלמלא שאין לי להכריע הייתי אומר שמסתברא כדברי הרמב"ם וכו' למה קרא זה הכרעה והלא סתירת דבר הוא להרמ"ה ויותר מזה קשה דב"י כתב דשלא בפניו משמע ברמב"ם דשרי להכריע וכן נראה קצת ממ"ש רבינו בסי' רמ"ב באיסור הכרעת רבו ז"ל ולא יכריע דבריו בפניו וכבוד ומורא דרבו גדול מכבוד ומורא דאביו ואפ"ה שלא בפניו מותר וא"כ למה כתב רבינו **ולולי אין ילולא שאין לי להכריע כו' וצ"ל** הלא שלא בפניו היה. ונראה דמ"ש שם דאין לי להכריע אינו ר"ל מפני כבוד אביו דא"כ **הול"ל ה"ל** כן אלא ר"ל שאין בי כח להכריע כי הקטין עצמו וכאילו אמר אינני כדאי להכריע או שאין משיבין לארי אחרי מותו ועמ"ש עוד מזה שם בח"מ: **[ד]** כתב הרמב"ם לא יקראנו בשמו וכו' אבל בשמות שקורין בו כל העם כגון**

אברהם **ז**ל וכיוצא בהן בכל לשון ובכל זמן קורא בהן לאחרים ואין בכך כלום וכתב ב"י ז"ל בפ"ו מהל' ממרים כ"כ אלא דבשמות שקורין בו כל העם שהתיר לקרות בהן לאחרים כתב שם דוקא שלא בפניו עכ"ל **ולענ"ד הלא** שלא היה כ"כ בספרי הרמב"ם שביד רבינו או שלא היה גורס לו ומחקו מספרי הרמב"ם **שהיה שיהי** בידו וכן נראה מוכרח דט"ס הוא דאל"כ קשה דברי הרמב"ם אהדדי וכמו שהקשה הב"י עצמו בכסף משנה שלו בפ"ב מהלכות ת"ת ובב"י ג"כ רימז הקושיא קצת בס"י רמ"ב. והוא זה שבפ"ו מהת"ת כתב הרמב"ם ז"ל ואסור לו לתלמיד לקרוא לרבו בשמו ואפילו שלא בפניו והוא שיהיה השם **פלא** שכל השומע ידע שהוא פלוני וכו' וכתב שם הכסף משנה ז"ל ומ"ש והוא שיהיה השם **פלא** זו היא סברת רבינו עצמו וכ"כ בפ"ו מהלכות ממרים ולא יקראנו בשמו לא בחייו ולא במותו אלא אומר אבא מורי. היה שם אביו או שם רבו כשם אחרים משנה את שמם ויראה לי שאין ליזהר בכך אלא בשם שהוא פלא וכו' עד בכל זמן קורא בהן לאחרים שלא בפניו עכ"ל ומסיק ע"ז וכתב **וצ"ב** ז"ל אבל קשה דהתם משמע דדוקא לאחרים מותר כשאין השם פלא אבל להם אסור וגם לאחרים דמותר ה"מ שלא בפניו אבל בפניו לא והכא משמע דאפילו להם מותר בפניהם **וכ"ש** לאחרים וכשהשם פלא משמע התם דאפי' שלא בפניו אסור שהרי כתב שכשאין השם פלא קורא לאחרים שלא בפניו הא אם הוא פלא אפי' שלא בפניו אסור וכאן כתב ולא יזכיר שמו בפניו גם צריך תלמוד מנ"ל דצריך לשנות שם האחרים עכ"ל כסף משנה והנה כל אלו הג' קושיות שהקשה לדברי הרמב"ם אהדדי קשה לפי מה שגרס בהלכות ממרים בסיפא שלא בפניו לכן נראה שרבינו השמיטו מהעתקתו לדברי הרמב"ם מפני של"ג לה ובזה ניחא הכל שגם בהל' ממרים לא אסר בשם אחרים אלא דוקא כשהוא **פלא** וגם בפניו אבל בפניו בלא **פלא** או **פלא** ושלא בפניו שרי כמ"ש בהלכות ת"ת שלא **אסור אסר** שלא בפניו כ"א לקרוא לרבו והוא **פלא** אבל אחרים ושלא בפניו בכל ענין שרי. ומ"ש בהל' ת"ת דאפי' תלמיד לרב אינו אסור לקרוא אלא **שם בשם פלא** נראה פשוט דלא כ"כ אלא משום שכתב שאפי' שלא בפניו אסור וזה אינו אסור אלא בשם **פלא** אבל בפניו פשוט דאפי' אינו **פלא** אסור לקרותו בשמו ואף על גב דלא **כ"כ צ"ב** בהדיא סתמא כפירושו דמי דזיל בתר טעמו למה אסור שלא בפניו בשם **פלא** גם אין שייך לשון קריאה שלא בפניו וע"כ צ"ל כיון שהכל יודעין כשמזכיר אותו שם דרך שמועה אפי' שלא בפניו דשם רבו הוא מזכיר הו"ל כאילו קראו לפניו לעינינו לנוכח ומק"ו כשאנו **ראינו ראיה** בעינינו שקראו בשמו לנוכח עינינו ומדבר עמו וק"ל **ומזה וזה** נתיישב נמי דנענש **גיחזי** על שקרא לרבו בשמו אפי' שלא בפניו אע"ג דשם אלישע אינו שם **פלא** כי כמה אלישע נינהו בשוקא וכדאיתא בפ' חלק ז"ל ה"ד **אפיקורוס אפיקורוס** א"ר נחמן זה הקורא לרבו בשמו דא"ר יוחנן מפני מה נענש **גיחזי** מפני שקרא לרבו בשמו שנאמר זאת האשה וזה בנה אשר החיה אלישע וכו' וכסף משנה הביא למאמר זה אמ"ש הרמב"ם דאסור לתלמיד לקרוא לרבו בשמו אפי' שלא בפניו והוא שיהיה השם **פלא** וקשה הלא שם אלישע אינו **פלא** כמ"ש ואפ"ה נענש. אלא ע"כ צ"ל כמ"ש דזיל בתר **טעמא טעמא** דלעולם כשידוע שהשם שמוציא מפיו רצונו להזכיר שם רבו הוא ביוש לרבו על **שקראו** בשמו לחוד ולא אמר **פלוני פ** רבי ומורי. והשתא ניחא דודאי כשאמר גיחזי **זו האשה** וזה בנה אשר החיה אלישע אף שהיה שלא בפניו כ"ע ידעי דאלישע רבו החיה וזהו זילותא דאלישע דלא קראו רבי וק"ל. ונראה שזהו טעם הש"ע **שהשמיטו שהשמיט** ג"כ בס"י זה ובס"י רמ"ב תיבות שלא בפניו **ומהתימה** על רמ"א שהגיהו שם בב' הסימנים. ואשר כתבתי ודקדקתי מהשמטת רבינו והמחבר ש"ע בעצמו הוא הנכון בעיני ודו"ק:

פרישה

ס"י רמ (א) שהוקש כבודם לכבוד המקום דכתיב כבוד את אביך וכו' לשון הוקש אינו מדוקדק כ"כ דאין זה היקש ממש אלא מדאפקיה רחמנא כיבוד אב ואם בלשון דמפיק כיבוד המקום: (ב) פירש"י מקום המיוחד לו לעמוד שם בסוד הזקנים וכו' ונראה מקום בב"ה לכ"ע אסור וק"ל מ"ו (וכ"כ רבינו ירוחם וב"י עכ"ה) ובב"י כתב דגם המקום המיוחד לו **בביתו** כ"ע **מודו מדי** דאסור לישוב אלא שבסוד זקנים אפי' עמידה בלא ישיבה אסור וזהו שקתני לא עומד ולא יושב וכו' ולא כמשמעות רבינו שכתב והרמ"ה כתב דמשמע דפליג ארש"י עכ"ל ע"ש. והטעם נ"ל משום דאין קביעות בעמידה בבית כ"א בישיבה שניכר שיושב במקום קביעות משא"כ בסוד הזקנים שאפי' עמידה החשיבוה קביעות עושה. ודעת רבינו נ"ל דהרמ"ה אלשון הגמ' הנ"ל קאי דקתני בה לא עומד ולא יושב וכתב דזה קאי גם אמקום **הסבתו הסיבתו** דאביו דשם הבן אסור אפי' לעמוד שם וזה שכתב רבינו דה"ה וכו' דל"ה ה"ה משמע דאפי' עמידה הנ"ל ג"כ אסור במקום הסיבת אביו בביתו: (ג) לא יאמר נראין דברי פלוני **נראה** דהיינו דוקא כשאומר כן בלי

ראיה מוכרחת אבל כשיש לו ראיה מוכרחת אזי אין [הוא](#) מכריע אלא הדין תורה מכריע ומש"ה מצינו שרבינו השיג כמה פעמים אדברי הרא"ש [אביו](#) וגם בשאר גדולים מצינו כן: (ד) והרמ"ה כתב זה א"צ דהיינו סותר וכו' [וכתב פתב](#) ב"י די"ל דתרי גווי סותר את דבריו קתני חד שהוא לבדו סותר את דבריו וחד שהוא מכריע כדברי החולק עליו [ועי"ל](#) דמ"ש רש"י לא יאמר נראין דברי פלוני על איזה מהן שיאמר שנראין דבריו נתכוין שאפי' כשיאמר שנראין דברי אביו נראה כמכריע את דבריו וכדברי הרמ"ה ועיין בדרישה: (ה) משנה את שמם [ר"ל שם](#) האחרים: (ו) ויראה לי וכו' לשון הרמב"ם הוא: (ז) קורא בהן לאחרים שלא בפניו כן הוא במיימוני והביאו ב"י ורמ"א ועיין בדרישה שם כתבתי והוכחתי דרבינו [ל"ב](#) [בהרמב"ם](#) [ל"ג בהרמב"ם](#) להאי שלא בפניו: